

**Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuiston (Natura FI0800002;
FI0800003) linnuston linjalaskennat 2018**

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Hannu Sillanpää

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä linnustoselvitys on tehty osana Hydrologia-LIFE -hanketta. Kauhanen-Pohjankankaan kansallispuistossa (Natura 2000 -alue FI0800002; FI0800003) tehtiin viisi linnuston linjalaskentaa pesimäaikaisen linnuston laji- ja tiheysmäärän selvittämiseksi.

Raportissa esitetään 11.-13.6. ja 18.-19.6.2018 tehtyjen laskentojen tulokset. Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Kauhanen-Pohjankankaan Natura 2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

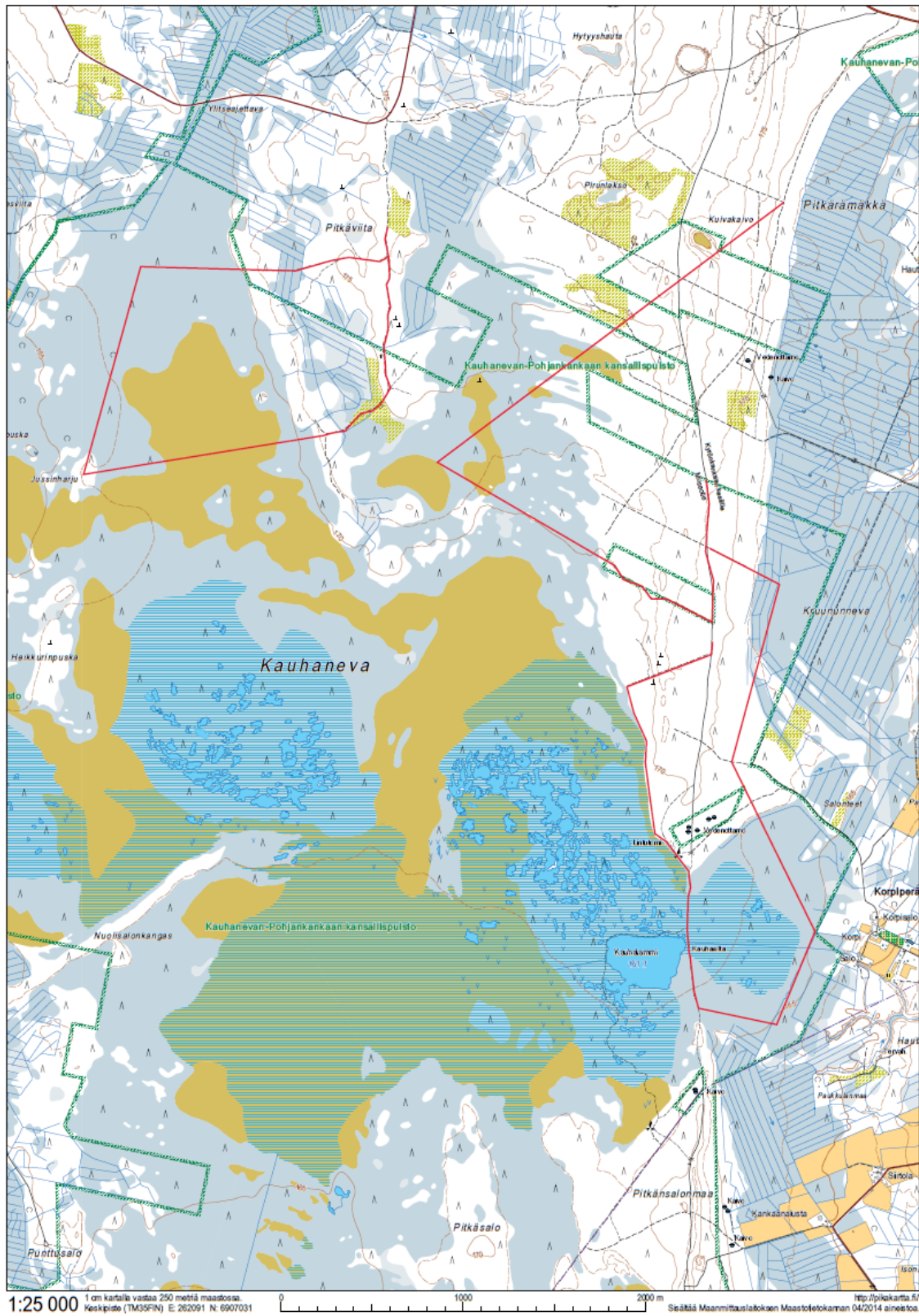
Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kauhanen-Pohjankankaan alue kuuluu karuun Suomenselän lounaisosaan, jolle ovat ominaisia kuivat ja karut mäntyvaltaiset metsät ja laajat keidassuot. Suurin osa puiston maaperästä on turvetta, vallitsevia ovat rahkavaltaiset turpeet. Kivennäismaista huomattava osa kuuluu Pohjankankaan suureen harjumuodostumaan. Ylivoimaisesti yleisin metsätyyppi on kanervatyypin kuiva kangas.

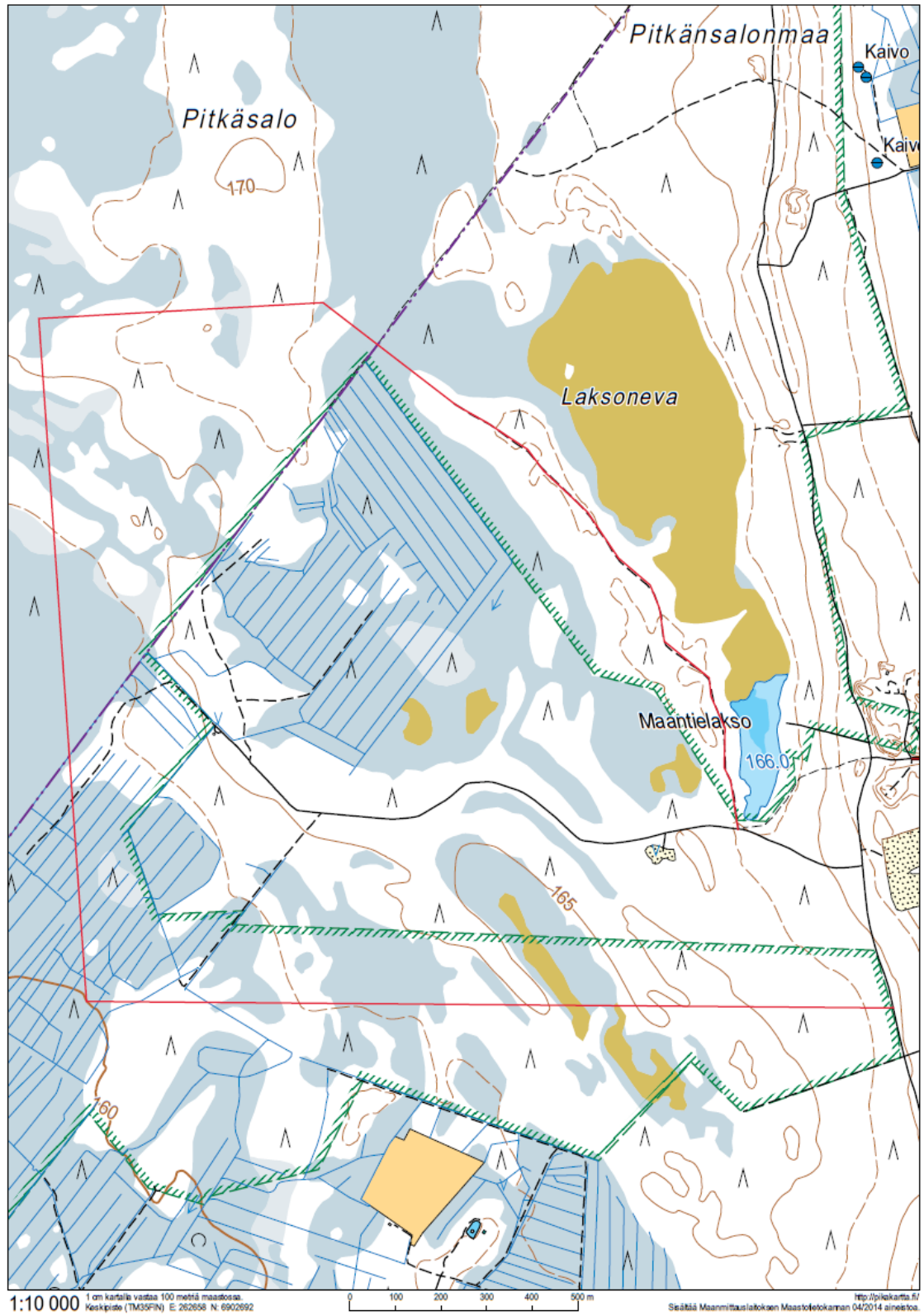
Suoalueet ovat suurimmaksi osaksi luonnontilaisia. Paikoin niillä kasvaa komeata puustoa, mutta pääasiassa suot ovat puuttomia avosoita. Kauhanen koostuu kolmesta keitaasta, jotka liittyvät tasaisiin, monin paikoin aapasuoloonteisiin neva-alueisiin. Keidasosat ovat tyypillisiä Etelä-Pohjanmaan konsentrisiä kermikeitaita. Kermiverkoston välissä on kymmenittäin eri kokoisia avovesiallikoita. Kauhanen pohjoispuolella sijaitseva Kampinkeidas on hyvin kehittynyt keidassuo. Suon keskustassa on runsaasti lampia ja allikoita. Suo on paikoin vetinen ja hyvin vaikeakulkuinen. Kampinkeitaan reunaosia on ojitettu ja pohjoisosaa on kuivatettu ja valmisteltu turpeenottoa varten. Ojitukset eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet ainakaan vielä merkittävästi suon hyvin vetisiin keskiosiin.

Linjalaskennat toteutettiin 11.-13.6. ja 18.-19.6.2018. Linjalaskentakilometrejä viidelle linjalle kertyi yhteensä 26,4. Linjalaskenta on tieteellinen lintujen runsauden arviointimenetelmä. Linjalaskennoilla tutkitaan lintulajien tiheyksiä, parimääriä sekä pitkäaikaisia ja vuosittaisia kannanmuutoksia. Havainnot erotellaan pää- ja apusaralle sen mukaan, onko lintu alle vai yli 25 metrin etäisyydellä kulkulinjasta. Linjalaskennat suoritettiin heti auringonnousun jälkeen, jolloin lintujen lauluaktiivisuus on korkeimmillaan. Yhteen laskentakilometriin kuluva aika vaihtelee linnuston tiheyden sekä maaston vaikeakulkuisuuden mukaan noin 30-60 minuutin välillä. Laskentalinjat pyrittiin sijoittelemaan siten, että ne kattavat mahdollisimman hyvin erilaiset elinympäristöt samassa suhteessa kuin niitä selvitysalueella esiintyy. Linjalaskentareitit pyrittiin sijoittelemaan myös siten, että ne osuisivat ainakin osittain sellaisille alueille, joita Hydrologia LIFE -hankkeessa on tarkoitus hoitaa tai ennallistaa. Linjojen sijaintipaikat on esitetty kuvissa 1, 2 ja 3.

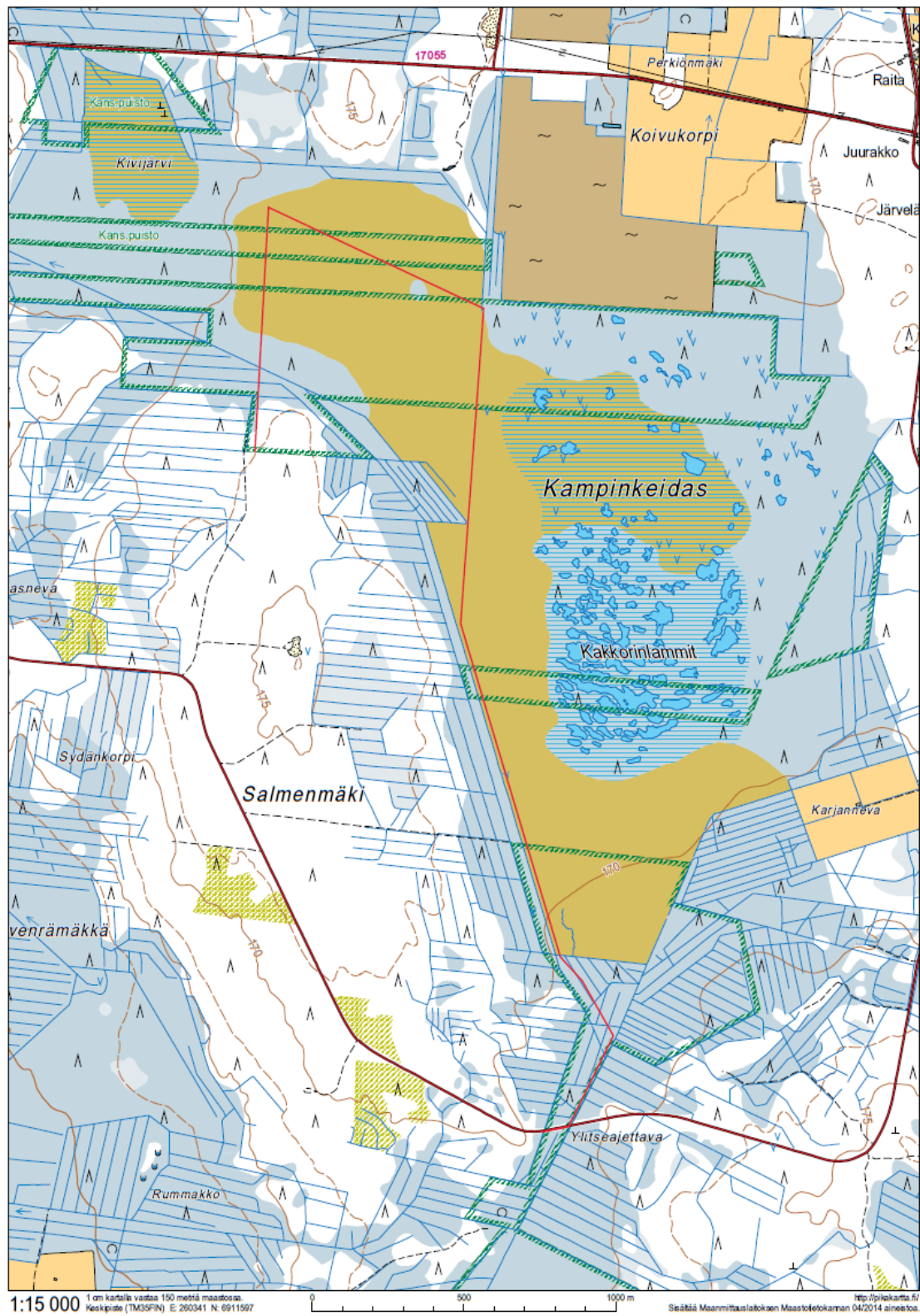
Linjalaskennoista vastasi Metsähallituksen luontopalvelujen luontokartoittaja Hannu Sillanpää.

Kuva 1. Kauhanevan kolmen laskentareitin sijainti, pituus yhteensä 16,3 km.

Kuva 2. Maantielakson (5,5 km) laskentareitin sijainti.

Kuva 3. Kampinkeitaan (4,6 km) laskentareitin sijainti.

TULOKSET

Lajihavainnot

Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuiston/Natura 2000 -alueen linjalaskennoissa havaittiin yhteensä 64 lintulajia. Petolinnuista havaittiin sääksi ja kanalinnuista pyy, teeri ja metso. Kahlaajista havaittiin kapustarinta, töyhtöhyppä, taivaanvuohi, mustapyrstökuiri, pikku- ja isokuovi, punajalkaviklo, valkoviklo, metsäviklo ja liro. Merkittävimpänä lajistona linjalaskentojen perusteella voidaan pitää ainakin mustapyrstökuiiria, kapustarintaa, töyhtöhyppää, pikkukuovia, punajalkavikloa, kiurua, niittykirvistä, metsähanhea ja naurulokkia (taulukko 1).

Havaittu lajisto kertoo sen, että Kauhanevan-Pohjankankaan Natura 2000 -alueella esiintyy edustava suolinnusto. Hyvin monelta muulta suolta esimerkiksi kapustarinta, niittykirvinen, töyhtöhyppä ja metsähanhi ovat kadonneet. Nämä kaikki lajit vaativat suurta pinta-alaa avointa puutonta tai lähes puutonta nevaa, joka ei ole ojituksen vuoksi kuivanut ja muuttunut liian puustoiseksi. Suolinnuston säilymisen kannalta avoimen, luonnontilaisen ja mahdollisimman laajan suoalueen ylläpitäminen on ensiarvoisen tärkeää.

Taulukko 1. Kartoituskohteen merkittävimmät lajihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsas	
<i>Gallinago gallinago</i>	taivaanvuohi	VU		0,1 pr/km ²	
<i>Limosa limosa</i>	mustapyrstökuiri	EN		0,06 pr/km ²	
<i>Numenius arquata</i>	kuovi	NT		0,4 pr/km ²	
<i>Tringa totanus</i>	punajalkaviklo	VU		0,3 pr/km ²	
<i>Tringa glareola</i>	liro	NT		1,3 pr/km ²	
<i>Hirundo rustica</i>	haarapääsky	NT		0,2 pr/km ²	
<i>Anthus pratensis</i>	niittykirvinen	NT		3,6 pr/km ²	
<i>Parus montanus</i>	hömötiainen	VU		4,7 pr/km ²	
<i>Parus cristatus</i>	töyhtötiainen	VU		5,6 pr/km ²	
<i>Larus ridibundus</i>	naurulokki	VU		30 pr	
<i>Anser fabalis</i>	metsähanhi	VU		3 pr	
<i>Pluvialis apricaria</i>	kapustarinta			1,9 pr/km ²	
<i>Numenius phaeopus</i>	pikkukuovi			1,2 pr/km ²	
<i>Alauda arvensis</i>	kiuru			0,6 pr/km ²	
<i>Bombycilla garrulus</i>	tilhi			0,2 pr/km ²	
<i>Larus minutus</i>	pikkulokki			4 pr	
<i>Gavia stellata</i>	kaakkuri			4 pr	
<i>Sterna paradisaea</i>	lapintiira			1 pr	

HOITO YM. SUOSITUKSET

Linjalaskentojen perusteella merkittävimmät lintulajit ovat lähes poikkeuksetta suoelinympäristön lajeja. Ainoastaan hömö- ja töyhtötiainen ovat selkeitä metsälajeja ja haarapääskyn kohdalla kyseessä ei todennäköisesti ole selvitysalueella pesivästä linnusta. Suoelinympäristön linnuista (mustapyrstökuiri, kapustarinta, taivaanvuohi, kuovi, pikkukuovi, punajalkaviklo, liro, nauru- ja pikkulokki, niittykirvinen ja kiuru) kaikki vaativat elinympäristöltään avoimuutta eli käytännössä puutonta nevaa tai hyvin vähänpuustoista, lyhytkasvuista avointa nevarämettä. Metsälajit (hömö- ja töyhtötiainen) puolestaan ovat varttuneiden ja vanhojen havumetsien lajeja, jotka hyötyvät metsien luonnontilaisuudesta ja

yhtenäisistä iäkkäistä metsäalueista. Myös kaakkurin, metsähanhen ja lapintiiran voidaan lukea hyötyvän mahdollisimman luonnontilaisista elinympäristöistä eli allikoista ja lammista, märeistä rimpipintaista soista ja vähäpuustoisista rämeistä ja nevoista.

Merkittävimpien lajien säilymistä selvitysalueella uhkaavat todennäköisesti suolintujen osalta soiden ja niiden reunamien kuivuminen ja sitä kautta puuston kasvun lisääntyminen eli pitkällä aikavälillä soiden vielä avonaisten alueiden umpeenkasvu. Lisäksi väli- ja rimpipintojen sekä erilaisten allikoiden kuivuminen vanhoista ojituksista johtuen uhkaavat suolinnuston säilymistä. Metsälajien osalta mm. metsäelinympäristöjen pirstoutuminen ja iäkkäiden metsien vähäinen osuus uhkaavat vanhojen metsien lintulajistoa.

Ennallistamistoimista vanhojen suo-ojien tukkimisen, soiden märkyyden palauttamisen ja rämepuuston poiston aiempien ojitusten vuoksi kuivahtaneilta alueilta voisi olettaa hyödyttävän taantunutta suolinnustoa.

Hoitotoimia toteutettaessa on syytä ottaa huomioon se, että mitään ennallistamistoimia ei tehdä lintujen pesimäaikaana. Lisäksi on huomattava, että isojen petolintujen pesäpuut (pesimäajan ulkopuolellakin) on huomioitava myös ennallistamistoimissa. Erityisen tärkeää on varmistua myös siitä, että lähellä mahdollista ennallistamiskohdetta ei ole maakotkan pesäpaikkaa. Maakotkan pesimäkausi alkaa jo helmikuun lopulla, joka on otettava huomioon mahdollisten hoito- ja ennallistamistoimien ajankohtaa mietittäessä.

Tehtyjen linjalaskentojen perusteella on vaikea osoittaa tiettyjä tarkkoja paikkoja, joita hoito- ja ennallistamistoimin voisi muuttaa linnustolle paremmaksi. Yleisesti ottaen sellaiset ojitetut paikat avosoiden reunoilla, jotka ennallistamiskeinoin olisi palautettavissa lähemmäs luonnontilaa (vesitalouden palauttaminen, avoimuuden lisääminen puita poistamalla), olisi perusteltua myös linnuston kannalta toteuttaa. Myös yksittäiset suon reunaosat suon ja sitä ympäröivän kangasmaan rajalla olisi perusteltua ennallistaa.

Hoito- ja ennallistamistoimet olisi hyvä saada tehdyksi lähivuosien aikana, sillä yleisesti ottaen suolinnustomme tila heikkenee jatkuvasti ja se johtunee huomattavalta osin elinympäristömuutoksista pesimäalueilla. Linjalaskennoissa havaittu lintulajisto ei estä hoito- ja ennallistamistoimien toteuttamista.